

28 listopada 2020

Jan Marcin Węśławski,
Instytut Oceanologii PAN w Sopocie

Ocena osiągnięcia naukowego i dorobku dr Anny Jażdżewskiej, zgłoszonych do przyznania jej stopnia doktora habilitowanego.

Pani Dr Anna Jażdżewska jest adiunktem na Wydziale Biologii i Ochrony środowiska Uniwersytetu Łódzkiego, w tym miejscu też ukończyła studia (biologia – genetyka) w 2005 i obroniła pracę doktorską (2010).

Specjalnością naukową pani dr, od początku jest systematyka skorupiaków obunogich (w oczywisty sposób poszła w ślady swego Ojca, światowej klasy specjalisty w tej dziedzinie). Do wyznaczonej przez tradycję rodziną ścieżki dodała jednak dwa istotne elementy nowości – zajęła się tzw. Taksonomią Integracyjną – łączącą metody molekularne z klasycznymi oraz gatunkami z głębokiego oceanu. O ile taksonomię integracyjną może po odpowiednim przeszkoleniu uprawiać każdy, to dostęp do kolekcji i możliwość zbioru organizmów z rowów oceanicznych można porównać z geologiem, który uzyskał dostęp do próbek skał księżycowych. Materiały głębinowe są niezwykle cenne, niesłychanie kosztowne w zdobyciu i przybywa ich w bardzo powolnym tempie – dobrą ilustracją problemu jest fakt, że na Księżycu było 3 x więcej ludzi niż w rowach oceanicznych. Ta dygresja mówi o tym, że nie każdemu powierza się pracę z najcenniejszym materiałem jaki można zdobyć w badaniach morza. Pani Anna miała odpowiednie przygotowanie, wzbudzające zaufanie staże w najważniejszych placówkach badań morza i dzięki temu może dziś przedstawić serię sześciu prac na temat głębinowej fauny Pacyfiku, opublikowanych w czołowych czasopismach z dziedziny badań morza, wszystkie z wskaźnikiem wpływu (IF) powyżej 2, co jest najlepszym wynikiem w tej grupie tematycznej.

Ocena bibliometryczna, wg mnie bardzo ważna w recenzjach dorobku naukowego musi być oczywiście rozpatrywana w ramach danej specjalności. Współczynnik Hircha = 8 i około 270 cytowań, to przyzwoity, ale nie bardzo dobry wynik dla biologa środowiskowego w wieku kandydatki, ale dla biologa systematycznego (taksonoma) to wynik bardzo dobry. Powodem

jest małe grono osób czytających i cytujących prace z zakresu wybranego działu taksonomii – i to pomimo trwającej od blisko 30 lat kampanii na rzecz ratowania różnorodności biologicznej. W krajach, gdzie nie ma zwyczaju usprawiedliwiana się, taksonomowie, żeby uzyskać awans zawodowy z reguły publikują też prace o szerszym zasięgu, w ten sposób zdobywając niezbędne wskaźniki widoczności naukowej. W Polsce, gdzie kariera naukowa jest bardziej stacjonarna i nie ma otwartej konkurencji międzynarodowej o posady, można użyć argumentu, że mamy do czynienia ze znakomitym specjalistą w wąskiej dziedzinie. Niewątpliwie jest to prawda w omawianym przypadku.

Osiągnięcie

Wybrane jako osiągnięcie naukowe sześciu prac opublikowanych na przestrzeni pięciu lat, to jednolity tematycznie zestaw prezentujący wyjątkowy materiał z najgłębszych (poniżej 2000m - batial i hadal) stref Oceanu. Dwie prace ukazały się w bardzo szanowanym w środowisku – lecz stosunkowo nisko punktowanym (mimo IF powyżej 2) czasopiśmie Deep Sea Research, trzy w bardzo prestiżowym Progress in Oceanography, jedna w nowym sieciowym czasopiśmie o dużej widoczności (PeerJ).

Prace oparte na materiałach współczesnych (po roku 2000) ekspedycji w głębinowe rejony Morza Ochockiego i Japońskiego opisują wyniki z dwóch kierunków badań – badania różnorodności fauny głębinowej obunogów rejonu oraz analiza rozmieszczenia gatunków w aspekcie możliwych barier środowiskowych. Pierwsze zagadnienie - opis różnorodności gatunkowej dobrze pokazuje dylematy tego rodzaju badań. O ile klasyczna mikroskopowa analiza materiału wykazała 79 gatunków, to zastosowanie metod genetycznych pozwoliło na wydzielenie ponad 130 tzw. MOTU (molecular operational taxonomy units). Interesujące są w tym zakresie rozważania o różnorodności genetycznej analizowanych gatunków i populacji – ze wskazaniem na prawdopodobieństwo starej historii ewolucyjnej badanego gatunku. Najważniejszym wnioskiem w zakresie badania rozmieszczenia głębinowych obunogów jest stwierdzenie, że czynniki separujące gatunki to zarówno głębokość jak i obszar geograficzny – co jest ciekawym głosem w dyskusji o kosmopolitycznym charakterze fauny głębinowej. Ważne było też wykazanie bardzo znacznego odsetka gatunków rzadkich – reprezentowanych w zbiorach przez pojedyncze okazy lub MOTU.

Ponieważ nowe przepisy nie wymagają zamieszczania w dokumentach oświadczeń współautorów, trzeba oprzeć się na deklaracji habilitanta, ale ponieważ znam specjalności naukowe współautorów i dorobek dr Jażdżewskiej, nie mam wątpliwości, że jej udział w

wymienionych pracach został właściwie oszacowany - waha się od 40% (2 prace) przez 70-80% kolejne dwie i jedną samodzielnie.

Dorobek

W okresie po doktoracie habilitantka opublikowała 24 prace w czasopismach z listy A, głównie dotyczące antarktycznych obunogów oraz ciekawe dwie prace o obunogach wód Islandii na Północnym Atlantyku. Warto wspomnieć udział habilitantki w tworzeniu międzynarodowej bazy danych o faunie Antarktyki – a szczególnie Zatoki Admiralicji – to niezwykle ważny, a wciąż niedoceniany rodzaj działalności naukowej – umożliwiający szeroki dostęp do zebranych wyników.

Inne aktywności naukowe

Znacząca jest ilość wystąpień na konferencjach naukowych i co najważniejsze staże i pobyty studyjne – od pracy nad kolekcjami w muzeach zoologicznych po udział w ekspedycjach morskich. Bezpośredni kontakt z innymi specjalistami i udział w zbiorze materiału jest niezastąpiony w zdobyciu zawodowego doświadczenia. Jako pracownik uczelni dr Jażdżewska w oczywisty sposób zebrała doświadczenie dydaktyczne oraz popularyzatorskie, co ważne realizując obowiązki dydaktyczne udało jej się uzyskać istotny dorobek naukowy.

Podsumowanie

Stopień doktora habilitowanego oznacza osiągnięcie samodzielności naukowej – zdolność do opieki nad doktorantami i prowadzenie dużych projektów. Samodzielność najłatwiej ocenić przez analizę współautorstwa publikacji – ktoś, kto po doktoracie wciąż publikuje ze swoim promotorem czy szefem jednego zespołu, niewątpliwie ma problem z usamodzielnieniem. Na szczęście Pani dr Jażdżewska, mimo, że łatwo jej było „uczepić się” swego ojca, ma z nim tylko kilka wczesnych publikacji, a swoją karierę naukową zawdzięcza własnym kontaktom i pracowitości. Na uwagę zasługuje jej współpraca ze światową czołówką taksonomii morskiej – Claude de Broyer czy Angelika Brandt, to osoby z samego topu, autorzy kluczowych monografii i liderzy największych projektów naukowych. Widoczność dorobku dr Jażdżewskiej jest bardzo dobra dla jej dziedziny wiedzy – warto pamiętać, że żywotność prac z zakresu biologii systematycznej łatwo może sięgać 100 lat, cytuje się takie prace rzadko, ale przez bardzo długi czas. Doświadczenie międzynarodowe zarówno to z konferencji

naukowych jak i z ekspedycji badawczych pozwala być pewnym, że po habilitacji dr Jażdżewska będzie wartościowym nauczycielem młodszych badaczy i kierownikiem samodzielnych projektów. Wobec powszechnie podnoszonego braku taksonomów w obecnym kryzysie bioróżnorodności (tzw. taxonomic impediment) samodzielny pracownik naukowy, o nowoczesnym podejściu do biologii systematycznej i z doskonałymi kontaktami międzynarodowymi jest bardzo potrzebnym specjalistą na każdej uczelni.

W efekcie, uważam, że dr Anna Jażdżewska spełnia formalne i faktyczne warunki dla uzyskania stopnia doktora habilitowanego i w pełni popieram jej wniosek

Dokument
podpisany
przez Jan
Węśławski
Data:
2020.11.29
09:31:56 CET

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jan Węśławski', located to the right of the document verification text.